

Turistička tura „Mladićevo nasleđe“ izaziva polemike

Author: [Zana Kovacevic](#)

Namera je da putovanje pruži saznanja o sukobu, ali koncept ratnog turizma uznemiruje jedan deo lokalnog stanovništva.

Piše: Žana Kovačević iz Sarajeva (TU br. 736, 5. april 2012.)

Desetodnevno putovanje Bosnom i Srbijom – čiji je smisao, kako se najavljuje, istraživanje „nasleđa“ bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba i osumnjičenika za ratne zločine, Ratka Mladića – izazvalo je nelagodu među onima koji strahuju od eksploataisanja svoje mračne istorije.

Londonska turistička agencija „Political Tours“ organizuje putovanje pod nazivom „Mladićevo nasleđe“, koje je planirano za kraj maja.

Putovanje će se poklopiti sa prvom godišnjicom Mladićevog hapšenja, kao i sa dvadesetogodišnjicom početka rata u Bosni (1992-95.), u kojem je ubijeno 100,000 ljudi, dok ih je mnogo više ranjeno ili raseljeno.

„Mladićevim nasleđem“ biće obuhvaćene i posete bosanskoj prestonici Sarajevu, kao gradu koji je od 1992. do 1995. bio pod opsadom, te srbijanskoj prestonici Beogradu, gde je general godinama živeo pre no što je naposljetku uhapšen.

Turom su obuhvaćeni i izleti poput splavarenja Neretvom i piknika u brdima na putu ka Srebrenici.

Nakon toga, grupa će biti u prilici da poseti memorijalni centar u Potočarima pokraj Srebrenice, gde je u julu 1995. ubijeno 8,000 bošnjačkih muškaraca i dečaka. Susrešće se i sa preživelim, kao i sa ljudima koji danas tamo žive.

Uz opis tog „fascinantnog i izuzetnog“ putovanja, u prospektu agencije „Political Tours“ – specijalizovanoj za putovanja koja se tiču aktuelnih prilika – kaže se da će putnici „videti divna bosanska sela, uživati u odličnoj lokalnoj kuhinji, kao i u poseti ključnim mestima bosanske i srpske istorije“.

U samoj Bosni nekima je, pak, nelagodno zbog namera koje stoje iza ovog putovanja, kao i zbog stvarnog uticaja koje će ono imati na podizanje svesti o ratu.

„Ne vidim ništa loše u turama koje uključuju posete mestima na kojima su počinjeni ratni zločini – pod pretpostavkom da su one po svom karakteru edukativne ili da su zamišljene kao način da ljudi koji to žele steknu saznanja o zločinima“, kaže profesor istorije iz Sarajeva, Husnija Kamberović. „Međutim, čini mi se da to nije svrha ove ture. Izgleda da se više radi o hedonističkom putovanju za avanturiste.“

Putovanje se, prema prospektu agencije, završava u Beogradu, posetom tamošnjem sudu za ratne zločine i obilaskom područja Novog Beograda, gde su i Mladić i bivši lider bosanskih Srba Radovan Karadžić boravili u vreme dok su se skrivali od Haškog tribunala.

Tu je i odlazak u novobeogradski kafić pod nazivom „Luda kuća“, inače omiljeno Karadžićevo svratište, kao i na jednu fudbalsku utakmicu, pošto „sport ima veliku ulogu u modernom srpskom identitetu“ – navodi se u brošuri.

„Moderni turizam nastoji da eksploatiše prirodnu ljudsku radoznalost i iskoristi je za pravljenje profita“, izjavio je bosanski politički analitičar Esad Bajtal. „Međutim, tura ‘Mladićevo nasleđe’ je u izvesnom smislu vrlo problematična, jer su u njoj pomešane posete mestima gde su se desili ratni zločini i stravične tragedije sa elementima zabave kao što su splavarenje, razgledanje znamenitosti i fudbalska utakmica. To me navodi na pomisao da je glavni cilj onih koji su osmislili ovu turu bio da je učine atraktivnom za turiste, i

da brzo dođu do novca.“

Novinarka iz Banja Luke, bosanska Srпкиnja Radmila Karlaš, kaže da je zapanjena aktivnostima koje se planiraju u Srebrenici i okolini.

„Nikad nisam čula za morbidniji primer zloupotrebe bosanske tragedije“, izjavila je ona. „Strašno je iskoristiti Srebrenicu, Sarajevo i ostala polja smrti za zarađivanje novca. I mada je ta tura organizovana izvan Bosne, neophodno je da reagujemo svi zajedno – novinari i najšira javnost – jer je ovo naša zemlja. Svaki oblik ovakve zloupotrebe je naprosto užasan.“

Novinar sarajevskog dnevnog lista Oslobođenje, Mirko Šagolj – koji je i za vreme rata živio i radio u Sarajevu – podjednako je nezadovoljan onim što doživljava kao „pokušaj da se na bosanskoj tragediji zaradi novac“.

„Prošlost Sarajeva će turistima biti predočena od strane stručnjaka iz inostranstva, od kojih niko nije u Bosni proveo čitav rat. Pa kako onda oni mogu ispravno tumačiti ono što se dogodilo u ovoj zemlji tokom devedesetih godina? Samo oni koji su doživeli i preživeli rat to mogu, tako da mislim da se radi o nepravičnoj i nemoralnoj komercijalizaciji ratnih dešavanja u Bosni, a pogotovo u Sarajevu“, zaključio je on.

Premda je samo putovanje prilično skupo – jer košta 2,400 funti sterlinga po putniku – deset osoba se, prema podacima iz agencije, već prijavilo.

„Mislim da je za ljude u Evropi veoma važno da razumeju šta se desilo u Bosni“, kaže organizator ture Nikolas Vud (Nicholas Wood). „Bio je to ključni trenutak u evropskoj istoriji. Postoje ljudi koji žele da razumeju zbivanja u savremenom svetu. Oni žele da otkriju šta se danas dešava u Bosni.“

I Bajtal je nagovestio da bi sama tura mogla da ima i pozitivne aspekte – ukoliko se bude odvijala u prikladnom tonu.

„Sa moralne tačke gledišta, neko bi mogao da pomisli da je ovakva tura prilično uvredljiva, jer eksploatiše našu nedavnu i krvavu istoriju“, kazao je on. „Ali bi se, sa druge strane, moglo tvrditi i da ona iznova skreće pažnju na tu istoriju, čime se sprečava zaborav. Sve zavisi od toga ko su oni koji predočavaju činjenice o ratu licima koja učestvuju u samom putovanju, i koliko su oni objektivni.“

Vođa ture bi trebalo da bude Luis Sel (Louis Sell), penzionisani službenik Ministarstva inostranih poslova Sjedinjenih Država, a pomagaće mu novinarka Kejt Adi (Kate Adie), koja je o bosanskom ratu izveštavala za BBC.

Putovanjem je obuhvaćeno i upoznavanje sa modernim bosanskim društvom, za šta je zadužen američki analitičar Kurt Basiner (Kurt Bassuener) – koji je dugo živio u Sarajevu, i koji odbacuje bilo kakav nagoveštaj da ova tura eksploatiše tragediju sukoba ili njegove žrtve.

„Mislim da je mnogo ljudi već zaradilo novac na bosanskoj tragediji, čak i tokom samog rata“, kazao je Basiner. „Ne mislim da ima bilo čega nemoralnog u pokušaju da se obezbede informacije ljudima koji su zainteresovani za današnju situaciju u ovoj zemlji, i koji to žele da saznaju iz prve ruke, a ne iz knjiga. Naravno, bio bih srećniji da se taj interes pojavio pre 20 godina, ali to nije slučaj, i ljudi danas još uvek ne znaju, ili ne razumeju, šta se ovde desilo.“

Jedan stanovnik Sarajeva u svojim ranim tridesetim, koji je želeo da ostane anonimn, izjavio je kako komercijalni motivi nisu nepomirljivi sa namerama da se ovom turom podigne nivo razumevanja.

„Sve zavisi od toga kako je tura organizovana“, rekao je on. „Ukoliko je organizovana dobro, onda može i da pomogne strancima da razumeju ono što se ne tako davno desilo u ovoj zemlji. Siguran sam da će neko zaraditi na toj turi, ali i ljudi iz Bosne mogli su da se pojave sa nekom sličnom idejom. Glavni motiv može da bude novac, ali ljudi prave pare na razne načine, koji su često i mnogo gori od ovoga. Ukoliko je krajnji ishod ture pozitivan, i ukoliko se ljudi tako bolje upoznaju sa Bosnom – meni je to u redu.“

Šagolj je, pak, i dalje nezadovoljan čitavom idejom.

„Postoji toliko mnogo načina da se ljudima u Evropi pokaže šta se desilo u Bosni, a da na tome niko ne zarađuje“, kazao je on. „Obilasci znamenitosti i piknici nisu prikladan način da se nedavna istorija Bosne i Hercegovine približi strancima, i neće dati nikakve pristojne odgovore onima koji se pitaju šta se zaista ovde desilo pre 20 godina.“

Žana Kovačević izveštava za IWPR i RSE iz Sarajeva.

Topic: Medunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

Focus: ICTY - Ratko Mladić
Trial

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/turisti%C4%8Dka-tura-%E2%80%99Emladi%C4%87evo-nasle%C4%91e%E2%80%9C-izaziva-polemike>